

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

23.sayı on5ocak 2017

BU SAYIDA**Kemalettin KAMU****Cumali Ünalı
HASANNEBİOĞLU****Mehmet RAYMAN****Engin NAMLI****Osman AKTAŞ****Mehmet GÖZÜKARA****Abidin GÜNEYLİ****Ahmet URFALI****Yasin USTA****Muhammed BİZAR****Mahmut TOPBAŞLI****Murat ARICI****Nuri PEKSÖZ****İbrahim ERYİĞİT****Hayrettin DURMUŞ****Seyit KILIÇ****Mehmet DURMAZ****GELİP GEÇTİ CAHİT ÇOLLAK DÜNYADAN**

Acı haber tez ulaşır duyana, yürekten yüreğe bir çingı sıçrar, ve rüzgâr uğuldar tutuşur acı, gökte kanat vurur hüznün kuşları, yağmur bulutları yola çıkarlar, sonra gözümüzden çakan şimşekle, yüzümüze sağılmaya başlarlar.

İki bin on yedi ocak sekizde, haber geldi cahit çollak ağabey, yeni çantasını sırtına atmış, bu sefer gittiği İstanbul değil, hele eş dost ziyareti hiç değil, kalbinin saati: *güzel sahibim, benimle yolculuk buraya kadar*, tak demiş bir daha tik tak dememiş.

Uzaktan olsa da gönlüme komşu, bu güzel insanın ancak ruhuyla, hasbihal edeyim dostlar dinlesin, ortak dostlarını bu ayrılıktan, haberdar edeyim üç beş kelamla, hayırla analım ve anlatalım, uçurarak avcumuzdan kuşları.

En ince yanından kelimeleri, bir tespih ipine diziyo gibi, seçerek konuşan ehli dillerden, bir gönül işçisi bilip kendini, sözün kalınına dönüp bakmayan, emirhan'da küçücük bir dükkânda, başkaları bezirgânlık yaparken, gül alırdı gül satardı durmadan.

Kalp krizi bilmez yaşlıyı genci, ne zaman nerede ne şekil gelir, gelince yararalar ya alır gider, *var git ölüm bir zamanda yine gel*, türküsünü mırıldarken dostları, metin abi ile mustafa kara, cahit abi çekilince aradan, nasıl kuracaklar sacayağını.

Altmışaltı yıllık sürgünlüğünde, ne acılar emzirmiştir kim bilir, bizim bildiğimiz duyduklarımız; göbeğini erzurum'da bıraktı, çantasını omuzuna takarak, malatya'yı istanbul'u turladı, yolları bursa'da kesişenlere, oldu sarı özek bozkırında yedigey.

Cahit çollak ağabeyim göçünce, ben şimdi bursa'ya geldiğim zaman, ziyaret etmeden ulu cami'yi, hangi dükkân kapısından bakarak, gözümü yumarak gönlüm açarak, helva ekmek yanı sıra turşuyla, kimin sofrasına oturacağım.

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

Haydarbey Mh. 32077 Sk.

Armada 2/D Blok Kat:2 Da:6

Onikişubat/K.MARAŞ

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

23. Sayı 15 Ocak 2017

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

SEÇİLMİŞ ŞİİRLERİ**KARADENİZ**

Göklere aynasın, bulutlar senin
Bir ufak meltemle ürperir tenin
Fırtına, türküsü enginlerinin
Köpük, sularının perisi, deniz!

Gemiler görünmez dalga çıığında
Bir hınç uğultusu var çığlığında
Duru sabahların gün ışığında
Serili bir kaplan derisi deniz!

Kıyın yeryüzünün cenneti bize
Koylar sıra sıra, dağlar diz dize
Giresun, Görele, yemyeşil Rize
Siyah sularının perisi deniz!

AKDENİZ'DEN GEÇERKEN

Sular pırlıl pırlıl, rüzgârı mis kokulu
Kuş uçmaz eski Türk kalyonlarının yolu
Sağda, sıra dağlarla kabaran Anadolu
Yeşil eteklerinde tükeniyor Toros'un.

Akşam pembeleşiyor bembeyaz tepelerde
Eğiliyor bulutlar engine perde perde
Dönüyorken kıyıları koyu bir laciverde
Sesini dinliyorum sularda Barbaros'un.

Havada bir dost eli okşuyor derimizi
Boynu bükük adamlar tanıyor sanki bizi
İçimize çevirip nemli gözlerimizi
Geçtik yabancı gibi yakınından Rodos'un.

KİMSESİZLİK

Yıllardır bir kıvılcım kapalı kında
Kimsesizlik dört yanımda bir duvar gibi
Mustaribim bu duvarın dış tarafında
Şefkatini inandığım biri var gibi.

Sanıyorum saçlarımı okşuyor bir el
Kıpırdamak istemiyor göz kapaklarım
Yan odadan bir ince ses diyor gibi gel
Ve hakikat bırakıyor hülyamı yarım.

Gözlerimde parıltısı bakır bir taşın
Kulaklarım komşuların ayak sesinde
Varsın yine bir yudum su veren olmasın
Başucumda biri bana 'su yok' desin de!

Kemalettin KAMU**GURBET**

Gurbet o kadar acı
Ki, ne varsa içimde
Hepsi bana yabancı
Hepsi başka biçimde

Eriyorum gitgide
Elveda her ümide!
Gurbet benliğimi de
Bitirdi bir biçimde

Ne arzum ne emelim
Yaralanmış bir El'im
Ben gurbette değilim
Gurbet benim içimde

GÜZ

Kurudu artık otlar
Bitmiyor tazeleri
Birikinti sularda
Yaprak cenazeleri

Döndü yayladakiler
Erdi dağlara batı
Ovalar daha geniş
Kayalar daha katı

Başım avuçlarımda
Bir ağır külçe hüznün
Düşüyor gözlerime
Çiğ taneleri güzün

BİR ÇOCUK

Dediler ki: '- Yok baban,
Babanı aldı vatan! '
Meğer burada yatan
Senmişsin, babacığım!

Davullar çala çala,
Köylü döküldü yola...
Ne güzeldi alayla
Gidişin... babacığım!

Kaldın diye askerde
Anam uğradı derde...
Bu tenha tepelerde
Ne işin... babacığım?

ŞİİR ÜZERİNE KONUŞMALAR -8-

NECİP FAZIL

Cumali Ünal'dı HASANNEBİOĞLU

Bu konuşma, Selçuklu Vakfı tarafından 25 Mayıs 1996 tarihinde, Ankara Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda düzenlenen, "Necip Fazıl'ı Anma" toplantısında yapılmıştır. Diğer konuşmacılar, M. Akif İnan, Rasim Özdenören, Mehmet Doğan ve Lütfi Şehsuvaroğlu'dur.

Bugün, geçmişi nasıl didiklediği, yaşadığı günleri -zaman sınırını zorlayarak- birkaç defa genişleterek ve derinleşerek nasıl doldurduğu; geleceği de, inanç ve düşüncelerinden hareket ederek oluşturduğu hayâleriyle, nasıl zenginleştirdiğini düşünmeye ve anlamaya çalışacağız *Necip Fazıl'ı*.

Hemen hemen merak ettiğimiz birçok konuda eseri var *Necip Fazıl'ın*.

Kendi hayatından fragmanlarla çarpıcı kıldığı hikâyeleri, romanı, kimsenin o dönemde adını anmaya cesaret edemediği tarihi şahsiyetler üzerine araştırmaları, Türk ordu geleneğini sorguladığı "yeniçeri araştırması", birer diyalektik şahikası olan mahkeme savunmaları, "buz dağına hohlayarak nefesiyle eritme" benzetmesiyle sunduğu ve Türkiye'de bugün incinmesinden sakınarak kem nazarlardan saklamaya çalıştığımız sağlam düşüncenin oluşmasında etkili konferansları, gazeteciliği, dergiciliği, mahpusane yoldaşlığı, *Abdülhakîm Arvasî* bağlılığı, şairliğinin bildiğimiz görünen yüzü...

Ben, bunlardan söz etmeyeceğim .

Necip Fazıl Kısakürek'in iki vasfının öne çıktığını düşünüyorum:

Devlet adamlığı ve şiirin felsefesinde devlet anlayışını gösteren bölüm...

Böyle bir iddia şaşırtıcı gelebilir. Özellikle "*şiir ve devlet*"in, birbirinden uzak kaldığı tezinin aşırı yoğunlukta savunulduğu günümüzde, bir şairin, devlet adamı kumaşı taşıdığını savunmak, başlangıçta sizlere şaşırtıcı gelebilir.

Kurumları sağlıklı bir biçimde yürüten (ideal devleti) anlatan "*İdeolocya Örgüsü*"nden söz edeceğimi zannedenler yanılıyorlar. *İdeolocya Örgüsü*, her ne kadar bir devlet tarifi ise de, sonuç olarak benzerleri gibi, teknik yanı ağır basan bir kitaptır. '*Devlet*'den *El-Ahkâmus Sultaniye*'e kadar, ideal devlet sistemini anlatmaya çalışan tüm kitaplarda gördüğümüz; idealize etme, uygulamadaki tersliklerin gözardı edilmesi, hayâl ile gerçeğin uyumsuzluğu, hayâli sınırlayan ya da engellemeye çalışan hiç bir gücün olmamasına karşılık gerçeğin, birçok engelle varolması gibi özellikleri dolayısıyla bu kitap, *Necip Fazıl'daki* devlet adamlığı kumaşını yeteri kadar yansıtmaz bence.

Yine şaşıracaksınız, ama sizi şaşırtmak için söylemediğimden emin olun, bence *Necip Fazıl'ın* devlet adamlığı kumaşı, en çok "*Çile*" adıyla topladığı şiirlerinin son sözü konumundaki "*Poetika*"sında gizlidir...

"*Arı bal yapar, fakat balı izah edemez*" şeklinde çarpıcı, ama olumsuz bir nitelemeyle başlar poetika. '*Sanatı üzerine düşünme*'yi, sanatçı olmaktan daha çok önemseyen Necip Fazıl, şiir ile arı arasında, hayatı algılama ve algıladığını bir ürün olarak ortaya koyma açısından beliren bu önemli farkı, bu kez bizzat bir ürünle mukayese ederek (şairin farkını) iyice vurgulamaya çalışır: '*Ağaçtan düşen elma arz cazibesi kanunundan habersizdir*'.

Fotoğraf iki tanedir. Birincisi bal yapan arı fotoğrafı, diğeri de ağaçtan düşmekte olan elma..

Her ikisinde de eylem, diğer unsurlardan daha çok öne çıkmaktadır. Birinci fotoğrafta bal yapan arı yerine bal resmi, ikinci fotoğrafta ise daldaki elma veya yere düşmüş elma olsaydı; bu, ataletin, eylemsizliğin, durgunluğun fotoğrafı olacaktı. Bal yapan arı da, ağaçtan düşmekte olan elma da aksiyonun görüntüsüdür. **Böylece Necip Fazıl'ın, daha sonraları insan ve toplum bütün oluşları ile süsleyip şekillendireceği şiir devletinin omurgasındaki ilk özellikler ortaya çıkar: Aksiyon, eylem, hareket ve oluş.** Kaldırıp okuduğumuz sayfanın ilk cümlesi çarpar bizi. Alelade gibi görünen '*arı bal yapar*' hükmü, '*... fakat balı izah edemez*' cümlesi ile tamamlanınca, her ikisi de binlerce çiçek ve binlerce olaydan devşirilip oluşturulan *bal ve şiir*, sonuç olarak oluşturucusuna bir sorumluluk yükler /veya yüklemez yargısı ile karşı karşıya kalırız.

Arı, balı açıklayamaz.

Ama şair, sanatı üzerinde düşünür.

Şimdi, sanatı üzerinde düşünen bir şairin, zincir halkaları gibi birbirlerine ekleyerek; *şair, şiir, yöntem, amaç, şiirin unsurları, şiirde kütük ve nakış, şiirde şekil ve kalıp, şiirde iç şekil, toplum, hayat, şiir ve din, şiir ve müsbet ilimler, şiir ve devlet* adı altında on üç bölüm olarak yazıp, bir bölümde de "*toplum*" adı altında özetlediği poetikasına dönelim.

Bir parantez açarak, sizlerle paylaşmak istediğim bir malûmat var. Bunun bilinmesi, *Necip Fazıl Kısakürek*'in yaşadığı dönemlerde geniş halk kitlelerine farklı yoğunluklarda da olsa ulaşarak, kendi söylemiyle '*fikir babası ve ruh hamurkârı*' işleviyle, onları, düşünce aşamasında yönlendirmesi, bugün de ölümünden geçen bunca zamana rağmen eskiye oranla daha sıcak bir ilgiyle Türkiye'nin birçok yerinde anılmasını da açıklayabilir.

Birkaç gün önce, konusunda yetkili bir uzmandan, bir halkla ilişkiler konferansı dinledim. Son derecede çarpıcı tesbitleri olan bu konferansın bence en önemli tesbiti, geçmişten günümüze kadar adını, etkisini ve bir kısım macerasını bildiğimiz şair, heykeltıraş, felsefeci, demagog, artist, devlet adamı, lider... akla gelen tüm öncülerin, tanınmalarındaki sırrın, çok iyi birer halkla ilişkiler ustası olmalarında yattığını söyledi.

Yakından tanıyanların anlatımıyla Necip Fazıl'ı dinlediğinizde, anlatılanlardan kişisel avantaj sağlamak için şahsıyla ilgili bölümlerde abartılı eklentiler yapma ihtimalinden hareketle bir kısmını çıkarsanız bile, onun ne kadar önemli bir halkla ilişkiler ustası olduğunu göreceksiniz. Size anılarını anlatanlar, onlara, kendi yüreklerinden kendileri için arzuladıkları duygu, düşünce ve hareketleri ekleseler bile, bu tozu üfleyerek anlatılanı değerlendirdiğinizde, kendi kendisiyle, çevresiyle, sistemle, diğer insanlarla büyük boyutta çelişkileri olan bir Necip Fazıl'ın, bu taşkınlığı, bir barajda toplayarak ve kanallara taksim ederek gerektiği yere, gerektiği kadar vermekle, nizâm altına almakla nasıl bir organizasyon ve insanlarla irtibat ustalığı gösterdiğini anlayacaksınız.

Necip Fazıl budur.

Bahar yağmurlarının oluşturduğu büyük debili feyezânların, çevresini tahrip etmeksizin barajlarda toplanarak zamanı gelince, "altın"dan daha değerli bir ihtiyaç maddesi, "su" olarak kullanılmasıdır onda şiir de, düşünce de. Bu parantezi kapayarak poetikaya devam edelim...

Şairlerle ilgili düşüncesini 'neyi, niçin ve nasıl yaptığının ilmine muhtaç ve üstün marifetinin sırrına müştak bir tılsım ustası' şekline tamamlıyor.

Şairin bir tılsım ustası olduğunu söylerken, yüzyıllar boyunca, gerek şiire toplumda olumlu rol biçenlerce ve gerekse olumsuz rol biçenlerce, şiir ve büyü'nün birlikte mütalâa edilmesini, Necip Fazıl'da da görmekteyiz. Ancak, Necip Fazıl için şiir, tek başına, büyü ile anlatılmaz. Bu tılsım ustası hem üstün marifetinin, kendisini toplumun diğer bireylerinden ayıran "*kelimeyi sihirleme gücü*"nün sırrına müştak olmalı, hem de "*neyi, niçin ve nasıl yaptığının*" ilmini aramalı...

Bu şair, önce şiirin ne olduğunu tahkik etmeli.

Eşya ve hadiselerin, büyük mantık yasaklarına rağmen en mahrem, en mahçup, en nazik ve en hassas nahiyelerini tutarak ve nisbetlerini bularak, mutlak hakikati arama işi...

"*Fevkalade sarp ve dolambaçlı, fakat kestirme ve imtiyazlı bir yol*" olarak tarif ettiği şiiri, her zaman aşağılayıcı bir ifade olarak kullandığı '***kalabalıklar***' değil, yüceltici bir ifade olarak kullandığı '***gözcüler, işaret memurları***' ve hele de '*kılavuzlar*', yani '*gerçek şiir söyleyicileri*' kullanmaktadır.

Şiir için Necip Fazıl'ın çok beğendiğim bir nitelemesi de, "*küstah ve başıboş kıvılcımlar mahrekidir*" sözü... Bunu en iyi şairler ve şiirle kendi kâl'asının bir burcunu onaran, eksikliğini gideren, hüznünü ve sevincini şiirle açıklayanlar anlar. Küstah ve başıboş kıvılcımların oluşturduğu bir yörünge. Kıvılcım...Küstah kıvılcım...Küstah ve başıboş kıvılcımlar...Ve onların oluşturduğu yörünge.

Şiirin, mutlak hakikati arama işi olduğunu söyleyen Necip Fazıl ekliyor: Mutlak hakikat Allah'tır. Şiir, Allah'ı, sır ve güzellik yolunda aramaktır.

Şiiri üzerine düşünen her şair, ***şiir ile bilim*** arasında bir ilişki kurma zorluğunu duymuştur. Bunu en iyi bir biçimde *Fuzûlî*, Türkçe Divanı'nın dibâcesinde açıklamıştır.

Kendi üslûbunun mantık silsilesiyle:

“İlimsiz şiir temelsiz duvar gibidir. Temelsiz duvar da gâyetle bî-itibar olur” diyerek bilim ile şiir arasında bir iççelik ilişkisi kurmuştur.

Bilim ile şiir konusunda *Necip Fazıl*'ın düşüncesini, kendi üslubunun tutarlılığı ve kıvraklığıyla verelim:

“İlim, hakikati, akıl yolundan, akılla çerçeveslendirerek, aklın takâtini esas tutarak, attığı her adımı ötekine bağlayarak, yolu daima açık ve mahfuz bulundurarak, ulaştığı her merhâlenin hesabını vererek ve daima sebebe bağlayarak arar ve alet diye fikri kullanır.

Şiir ise alet diye yine fikri kullanır; fakat ona hiçbir ırgatlık işi vermez, meşakkât çektirmez, onu kendi tahlilci yürüyüşüne bırakmaz, zaman ve mekân kayıtlarının üstüne doğru iter, izah ve hesap yollarını açık ve mahfuz bulundurmaksızın ve sebep aramaksızın bir anda büyük netice ve terkibe fırlatır.”

Bu bilim-şiir ilişkisinde, bilimin şiir için gereğini reddetmemekle birlikte, tamamen farklı iki kavram olarak sunmaktadır bize. Bilim, kaba, hantal ama gerekli iken, şiir bu kabalığı bir anka kuşuna dönüştüren tılsımdır.

Mutlak hakikati arama işinde de bilim ile şiir farkı açıktır. Hatta birbirine zıttır. Bilim, polis gibi ararken, şiir, mutlak hakikati hırsız gibi arar. Karanlık gibi şeffaf camlardan sızar, dumanların asansörüne binip, bacalardan iner; nefes alınca kapılardan sığmayan şiir, nefes verince anahtar deliklerinden süzülür... İlmin yöntemi 'telkin' iken şiirin yöntemi 'tebliğ'dir *Necip Fazıl*'a göre...

Necip Fazıl'ın, bilimi, bilimin verilerini, olması gerektiği kadar kabul ettiği bilinmektedir. Ne bilimi yok saymaktadır, ne de onu tabulaştırmaktadır. Ancak, şiir söz konusu olunca, bilimin bir parça aşağılandığını görmekteyiz. Ki, bu da şiirin tılsım oluşu ile bağlantılı bir “kavrama”dır. Gerçek olsa da, olmasa da olağanüstünün, olağana göre daha geniş ve derin bir yorumlama alanı vardır ve üstünlük olağanüstüye doğrudur.

Bir de '*remzilik ve sırrılık*' kavramı var şiirde.

Kasa şifresi gibi, bir şeyi bildirmek yerine saklama amacı olan...

'Allah'ın sır hazinesi arşın altındadır ve anahtarı şairlerin diline verilmiştir.'

Necip Fazıl'ın Hadis-i Kudsi diyerek sıkça kullandığı bu kibar kelâm, şiirin inançla olan tehlikeli, ama gerekli ilişkisini de açıkça ortaya koymaktadır. Bu, yorumu çok geniş olan hüküm, kişinin Allah'la olan ilişkisinin, “kulluk boyutunun çizdiği çerçeveden taşması” tehlikesini de beraberinde getireceği için, özel dikkat gerektirir. *Mevlâna*'ya *Şems-i Tebrizi* tarafından sorulduğu söylenen sorunun içeriği gibidir: "*Peygamberimiz mi üstündür, Beyazıd-ı Bestamî mi?*" Cevabının mantığı o derin karmaşayı çözecek niteliktedir: "*Tabii ki Peygamberimiz. O, Bestam'lı Beyazıd'ın bir damla ile sarhoş olmasına karşılık, okyanusları içip yine de ayık kalabilmiştir*" anlamında bir cevap.

Belki de bir deney, ağır bir imtihan şiir...

Şiirde temel unsurun, "*tahâssüs (duygulanma) edâsı şekline bürünebilmiş gizli fikir*" olduğunu söylerken, baştanberi fikrin temelleri olan bilimi, mantığı, düşüncüyü yargılıyor gibi görünürken, birdenbire şiirin temelinde duygu biçimine bürünmüş, duygulanma gibi görünen gizli fikrin yattığı söylemesi, çelişki gibi görünebilir. Sanıyorum, *Necip Fazıl*'ı kendi gövdesinin olanaklarını kullanarak uçmak isteyen, ancak bu arada uçacağı mekânın tüm inceliklerini de en küçük ayrıntısına kadar bilen, hayalgücü geniş bir bilim adamı gibi de düşünebiliriz. Şüphesiz ki, hayır öyle düşünemeyiz diyenler de çıkacaktır. Ancak şiirinin poetikası, böyle düşünmede haklılığımızı göstermektedir.

Şiir tekniğiyle ilgili bölümleri atlıyorum. Bunlar, şairlerle şiirseverleri ilgilendiren teknik donanımla ilgili.

Şiirde iç şekil ile ilgili ancak gündelik hayatımızdan devlet düzenimize kadar muhtaç olduğumuz her konuda farklı kalıplara dökerek algılayacağımız, şiirin esası olan, kelime ile ilgili bir bölüm var ki, onu olduğu gibi almak istiyorum:

“Şiirde her kelime, kendi zâtı ve öbür kelimelerle nisbeti yönünden şairin gözünde, içine renk renk, çizgi çizgi ve yankı yankı cihanlar sığdırılmış birer esrarlı billur zerresidir. Şair bu kelimeleri göz bebeğine ve kulak zarına dayayarak seçer, dizer, kaynaştırır, bütünleştirir ve bir simyacı hüneriyle terkibini tamamlarken, iç şekli, kendi içindeki mânâ heykeline eş olarak, kalıba döker.”

Şiir ve toplum konusu, belki de bu konuşmanın en hassas yeridir. Çünkü tarih ve coğrafya ilişkileri bağlamında; **"şiir, toplumun bütün geçmişini içeren, bugününü gösteren ve geleceğinden haberler getiren bir rüyadır"** diyor *Necip Fazıl*. **"Kendi iç ve gizli hayatıyla, uyuyan toplumun rüyasını şair görür ve sayıklamalarını şair zapteder"** diyor. **"Kişiden süzülüşü halde kişisel değildir, aksine, toplumun rasat merkezidir."** diyor **"O rasat merkezi, toplumu murakabe eder"** diyor.

Bütün bunları göz önüne aldığımızda şiirin yerinin toplumda önemli olması gerektiği düşünülür değil mi? En azından şaire, toplumda VIP davranış gerektiren bir özellik olduğu düşünülebilir...

Etrafınıza bir bakın ve karar verin. Tarihi de işin içine katın isterseniz. Sadece şiir değil, sanatın ve hatta felsefenin olgunluğu ile teyemmüm eden devlet, uygarlık kurabildiği gibi, devletin amacı olan, "insanın, birey olarak mutlu olması" sonucuna ulaşabilmiştir.

Türk tarihine baktığımızda, üç yöne doğru emperyal bir büyüme ve bunun sonucunda kendi uygarlığının mührünü o yörelere taşıma imkânı olduğunu görürüz. Bu üç büyüme de ilginç bir tesadüf, şair devlet başkanlarıyla gerçekleşmiştir. Şairlerle gerçekleşmiş olması tabii ki, tesadüf değildir. *Babür Şah*'ın, doğudaki en uç büyüme noktasına/Hindistan'a doğru bin bir ızdırapla yürürken, kendine şiiri katkı ettiğini, ancak bir şairin hakedeceği olağanüstülükleri de gerçekleştirdiğini öğreniyoruz, bir Fransız tarihçinin kitabından. *Yavuz Sultan Selim* de bir şair olarak güneyde en uç noktaya/Mısır'a yerleşiyor. Ve *Kanunî Sultan Süleyman*... Batıdaki en uç noktaya/Viyana'ya kılavuzu *Muhibbî*'ye tutunarak gidiyor sanki... Böylesine bir zaferler şehrâyini, ancak şair devlet başkanları ile gerçekleşiyor.

Bu konuda *Necip Fazıl* noktayı koyuyor: **"Şiir yazan devler reislerini biliyoruz; fakat devlet reisliği yapan şairler görmedik. Bizim yekpare ve esasların esasına bağlı dünya görüşümüzde şair ve san'atkâr, devlet reisi olması asla şart olmayan, fakat icabında en yüksek devlet reisini kendi kadrosu içinden çıkarınca kimsenin hayret ve istiğraba düşmesi gerekmeyen bir hüviyet ve şahsiyettir.**

Bu hüviyet ve şahsiyet içinde şair, evinin, kılığının, sokağının, nizamından, insan, cemiyet ve her türlü dünya nizamına kadar bütün merkezleriyle hayatı kucaklayıcı bir kürsü sahibidir."

Sizinle şiir ve tarih, şiir ve coğrafya; bunların ötesinde bir şairin hem kendisinin, hem milletinin, hem de cinsinin coğrafyasına; tarihi, (ama insanın var olduğu günden bu güne kadar geçen zamanda tüm nirengi noktalarını belirleyen tarihi) nasıl eklediğini, onun şiirinin formülü niteliğindeki poetikasını kavrayarak düşünmeye çalıştım.

Şüphesiz ki *Necip Fazıl* bundan ibaret değildir.

Ben, bu kapalı kutuya, sizin yorumlarınızı bekleyen bir nokta koymaya, bir anahtar uydurmaya, belki şifresini çözmeye çalıştım.

(Not: 25 Mayıs 1996, soğuktu Ankara. Kıştan kalan bir gündü sanki. Ben, son konuşmacıydım. Salon, ağzına kadar gençlerle doluydu. Dinleyiciler çok yorulmuştu. Kürsüye çıktığımda, salonun büyük bir kısmı, uyku ve uyuşukluk hâlindeydi. Zaten uyur haldeki dinleyiciye konuşmayı gereksiz gördüm, şunları söyledim ve kürsüden ayrıldım:

"Ben bu konuşmaya, birkaç ayda hazırlandım. Görüyorum ki, sizler yorulmuş durumdasınız. Hatta salonun çoğu uyuyor. O nedenle konuşmayacağım."

Bunun üzerine, salon dirildi, konuşmayı dinlemek için ısrar etti; sonuna kadar beni dikkatle dinleyen genç bir kitleye, bu konuşmayı yaptım.)

TOPRAK OLSUN**Mehmet RAYMAN**

gün üstü giden yazına
bir yaprakta benden ekle
el değimi palazlanır
güvez kuşun kanatları

eşiğindeyim bak yine
bakındım durdum çevreme
özüme değin işlemiş
ruhumun ezan sesleri

ay karanlığın ucundan
gün ışığına bağlıyım
kaşım gözüm güz vurgunu
sesimi yutuyor dere

bana biçilen elbise
şayak kumaşlardan arı
tirşe yeşili yapraktan
öğrendim dik yamaçları

yapılar üstüne düşün
öyle kur geleceğini
elim dilim senden yana
iki kürek toprak olsun

GELMEDİN GÜLÜM**Engin NAMLI**

Adın şarkılarda dinmedi bir gün
Yıllarca söyledim hep üzgün üzgün
Aşkımız mahpustu sevgimiz sürgün
Bir an görülmedi bir gün güldüğüm

Başımda yolmadık tek saç kalmadı
Zarflara pulladım gene olmadı
Mektup attım hiç bir adres almadı
Çaresiz kırıldı kalemim, gönlüm

Sen yokken yitirdim bütün varımı
Kimseler çekmedi bir gün kahrımı
Kaç kez sınıadı da hicran sabrımı
Nelere niyetli nelerden döndüm

Kapanık içime koskoca sırdım
Ellerde kafamı bin kere kırdım
Seni kaç hayale düşe çağırdım
Bekledim bekledim gelmedin gülüm

İçlice başlayan her ince sızı
İğneledi durdu, inmedi hızı
Halden anlamadı hasretin kızı!
Demek ki çok yaşa dediği; Ölüm.

Yolcu yabancıydı hep yol tanıdık
Gelip geçeniyle başbaşa kaldık
Bir gün sitem ettik bir gün ağladık
Seni beklemekle geçti şu ömrüm

BAYBURT'TAN BİNGÖL'E BİR ÇOBAN HİKÂYESİ

Osman AKTAŞ

Lisedeyken ilk defa bir edebiyat dergisinde okumuştum “İrşad” şiirini beni öylesine çok etkilemişti ki, anlatamam. “Bir şiir bu kadar mı güzel olur” dedirtmişti. Ve bir gün benim bütün şiirlerim bu şiir kadar çarpıcı ve akıcı olmalı demiştim. Niçin mi?

*“Sevgilim güvenme güzelliğine
Senin de saçların tarumar olur
Aldanma talihin pembe rengine
Hayatın uzun bir intizar olur.*

*Sevgilim her insan doğarken ağlar
Çiçeklerle açar, sularla çağlar
Rehgüzârı olur bahçeler, bağlar
Nihayet isimsiz bir mezar olur.*

*Sevgilim baksana bir yanda gülen
Bir yanda gözümün yaşını silen
Kimi benim gibi erir derdinden
Kimi senin gibi bahtiyar olur!*

*Sevgilim senin de geçer zamanın
Ne şöhretin kalır, ne hüsn-i ânın
Böyledir kanunu kahpe dünyanın
Dört mevsim içinde bir bahar olur!”*

Şiire bir bakın; anlam olarak mükemmel, ahenk olarak mükemmel, ölçü olarak kusursuz bir şiir... Sevgiliye duyurulmak istenen küçük bir siteme sığdırılan koca bir ömür bundan daha güzel nasıl anlatılır ki... Ben aslında “Bingöl Çobanları” şiirinden bahsetmek istiyorum, ama biraz Kemalettin Kamu’dan söz etsek hiç fena olmaz. Kim bu şair?

1901 yılında Bayburt’ta doğdu. 1910’da dışardan sınava girerek orta birinci sınıfta öğrenim görme hakkı elde etti. Erzurum’da başladığı ortaokulu Refahiye’de bitirdi. Erzurum’un işgal edildiği haberini alan babasının kalp sektesinden ölmesi üzerine annesiyle önce Sivas’a sonra Kayseri’ye göç etti. Bulduğu her işte çalışıp, bir yandan da eline ne geçerse okuyan ve şiirler yazan bir gençti. Bir süre Bursa, daha sonra İstanbul’da bulunan ve İstanbul Erkek Öğretmen Okulu’nda okuyan Kemalettin Kamu, işgal güçlerinin şehre girmesi üzerine Ankara’ya gitti.

Kemalettin Kamu, Ankara’da Matbuat Genel Müdürlüğü’nde çalıştı. Kurtuluş Savaşı yıllarında yazdığı şiirler okul kitaplarına girdi, yurt genelinde tanınan ve sevilen bir şair oldu. Kimi şiirleri bestelenip şarkı veya marş oldu. İstiklâl Marşı seçimine de katıldı. 25 yaşında âşık olduğu genç kız ile evlenme hazırlığında iken bir anlaşmazlık sonucu evlilikten vazgeçti ve ömrü boyunca yalnız yaşadı.

Anadolu Ajansı temsilcisi olarak gittiği Paris’te Siyasal Bilimler alanında eğitim gördü. Soyadı Kanunu çıkınca ‘bir ülkede yaşayanların tamamı’ anlamına gelen Kamu’yu seçti. Paris dönüşü önce İstanbul’a, sonra Ankara’ya gitti. Şiirlerinin yanı sıra ekonomi ile ilgili çalışmalar da yaptı. 1939’da Rize milletvekili olarak meclise girdi. Bir yandan da Türk Dil Kurumu’nda ‘terim kolu başkanlığı’ yaptı. Bir süre sonra annesini kaybedince tüm sevgisini yeğenlerine verdi. 6 Mart 1948’de Ankara’da ani bir kalp krizi ile hayatını kaybetti. Aruzla şiir yazmaya başlayan sanatçı Faruk Nafiz Çamlıbel’in izinden giderek hece ölçüsünü kullanmıştır. Hecenin de özellikle 11’li kalıbını kullanmıştır. Kurtuluş Savaşı’nın kazanılmasına duyduğu inancı ifade ettiği şiirleri dilden dile dolaşmış, marş olarak bestelenmiş ve okul kitaplarına girmiştir. Bunun haricinde vatan sevgisi, gurbet, aşk, yalnızlık temalarını sade bir dille lirik ve epik tarzda işlemiştir.

İstanbul’un işgale uğraması üzerine “Gurbet” şiirini yazmış ve Gurbet Şairi olarak anılmıştır. İzmir’in Yunan işgaline uğramasından sonra da “Türk’ün İlahisi” şiirini yazmıştır. Pastoral tarzda yazdığı “Bingöl Çobanları” şiiri de sanatçının tanınmasında etkili olmuştur. Büyük Mecma, Dergâh, Kalem, Oluş ve Varlık gibi dergilerde şiirleri yayımlanan sanatçı yaşarken şiirlerini kitaplaştırmamıştır.

Ölümünden sonra şiirleri Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri ismiyle yayımlanmıştır. Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri (1949, ölümünden sonra).

*“Vuruldum nesine, unuttum nasıl?
Üç yıl tapındım da ona muttasıl
Bilmem ahengini hâlâ sesinin.
Daha bir çocuktu, ama ne zarar,
Büyüyüp kadrime bilene kadar
Olurdum esiri her hevesinin.
Ne onda merhamet, ne bende gurur,
Her gece evinin önünde durur,
Ağlardım altında penceresinin.
Öldü, bilmiyorum nerde türbesi,
Öldü sanıyorum sulara sesi,
Rüzgârda kokusu var nefesinin.”*

Böylesine duygu yüklü çok şair var mı bilemiyorum, ama Kemalettin Kâmi Kamu'nun her hücrelerinin duygulardan teşekkül etmiş bir bedene sahip olduğunu biliyorum. Uçsuz bucaksız bir duygu bozkırını sanırsınız önünüzde uzanan bu sayılı şiire sahip Ağrı Dağı... Yine firesiz bir şiir karşımızda aklımızı karıştırmaya devam etmekte koca şair. Sevgilisini kokusundan tanıyan kaç insan var dersiniz. “ne onda merhamet, ne bende gurur” dizesinde geleneksel sevgili modelindeki, naz ve işve âşığı yaralayan ve acıma duygusundan yoksun davranışıyla karşımıza çıkmaya devam ediyor. “her gece evinin önünde durur / ağlardım altında penceresinin” dizelerinde de serenat geleneğini yüreğindeki duygularla bezeyip bize ulaştırma çabasında şair. “daha bir çocuktu fakat ne zarar” dizesiyle yine Dadaloğlu'nun “at dördünde güzel on beş yaşında” dizesiyle yine bir geleneği günümüze taşıyor Kemalettin Kamu. Ne dersiniz...

Bestelenen ve Zeki Müren'in o muhteşem sesinden dinlediğimiz “Gurbet” şiiri...

*Gurbet o kadar acı
Ki, ne varsa içimde
Hepsi bana yabancı
Hepsi başka biçimde*

*Eriyorum gitgide
Elveda her ümide
Gurbet benliğimi de
Bitirdi bir biçimde*

*Ne arzum ne emelim
Yaralanmış bir elim
Ben gurbette değilim
Gurbet benim içimde*

Bir gurbeti ve bir bezginliği bundan daha güzel nasıl anlatabilirsiniz? Gurbet bir kapital canavar gibi her şeyinizi elinizden alıyor. Siz acı ve ıstırap yığını olarak bir koca şehrin meydanında bir başınıza kalakalıyorsunuz, tıpkı hiçbir işe yaramayan moloz yığını gibi. Artık siz kendinizi bile tanıyamayacak duruma geliyorsunuz. Ve Kemalettin Kamu, bu 7'li hece ölçüsüyle söylediği şiirle sizin kulaktan kulağa taşınmanıza sebep oluyor. Aslında kaçıp kurtulmak istediklerinizi içinizde taşımaya devam ederken... Ve “Bingöl Çobanları”... Her ne kadar çobanların hepsi Bingöllü olmasalar da bütün çobanların barındırıldığı bir şiir...

*“Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum.
Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum.
...
Bingöl yaylalarının mavi dumanlarına,
Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına.”*

Bu şiiri biraz enine boyuna irdelemek istiyorum şiirin güzelliğini zedelememeye gayret göstererek. Dede Korkut'un hikâyelerinde dediği gibi “boy boylamış, soy soylamış görelim hanım ne söylemiş” nasıl söylemiş insanlığın ilgisini Anadolu'nun farklı yer ve kültürlerinin var olduğunu gösterebilmek adına. Şiir sanırım Faruk Nafiz Çamlıbel'in “Han Duvarları” adlı şiirinden etkilenerek

yazılmış. Bence anlam ve şekil açısından “Han Duvarları”, ahenk ve duygu açısından “Bingöl Çobanları” daha üstün. “Han Duvarları”nda dışarıdan gelen bir adamın gözünden Anadolu’nun görüntüsü manzum bir halk hikâyesi biçiminde veriliyor. Türkülerini de “Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış” kalmış olduğu hanın duvarlarına yazarak bırakıyor. İnce ve keskin bir hüznün var türkülerde. Sanki siz o anda hasta yatağında yatan Satılmış oluyorsunuz. Duvara ise şiiri kanınızla yazıyorsunuz sanki. Ve sizden çok sonra gelen biri okuyor yazdığımızı yüreğinizde damıtıp kullandığımız mürekkebi hiç dikkate almadan.

*“Garibim namıma Kerem diyorlar
Aslı'mı el almış haram diyorlar
Hastayım derdime verem diyorlar
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben”*

Anadolu bir yaylı arabanın at peşinde coşkısına eşlik eden bir yolcunun bir kamera duyarlığı ile kaydettiği görüntülerin gönüllerde bıraktığı izleri tıpkı ilkel çağlarda mağara duvarlarına çizen insanların torunlarına yol gösterme amaçlı resimleri gibi. Şimdi bizlerin kullandığı bu miras gelecekte de çocuklarımız tarafından kullanılacak, azalmadan, eskimeden.

*“...
Sabahleyin gökyüzü parlak, ufuk açıldı,
Güneşli bir havada yaylımız yola çıktı...
Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde
Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde.
Uzun bir yolculuktan sonra İncesu'daydık,
Bir anda, yorgun argın, tatlı bir uykudaydık.
...”*

Ve “Bingöl Çobanları”... Kahramanın bir çoban duyarlığıyla Bingöl dağlarını davar arkasında zamana ve kendine aldırmandan sevdasıyla süsleyen düşlerinden müteşekkil... ne kendisi, ne ailesi Bingöl dağlarından başka yer olduğunu görmemiş birinin büyük yüreğindeki küçük manzarayı içimize adeta bir dere gibi şırl şırl akıtıyor. Her gün aynı manzarayı göreceğini bildiği halde, sanki yeni görüyormuşçasına heyecanlanan doğa ve sevdâ kahramanları “Bingöl Çobanları”.

“Bingöl Çobanları”nın takvimleri doğa, yaprakları ise kuzular... Aylar, yıllar hep bu takvime göre hesaplanmakta... Siz şehirlilerin takvimine ve algısına uymayan yaşam ve hesaplanan yıllar... Kurak geçen bir yıl, aşırı yağışların olduğu başka bir yıl, bir yangın, bir sel, bir çığ yağların ve doğumların belirginleşmesinde rol oynayan unsurlar... On iki hayvansız takvim işte bunlar... O sıradan bilinen arzular bile yıldızlar gibi, parlak, ama uzak... Duygusal birer tuzak... Nasıl mı?

*“Anam bir yaz gecesi doğurmuş beni burda,
Bu çamlıkta söylemiş son sözlerini babam;
Şu karşığı bayırda verdim kuzuyu kurda,
“Suna”nın başka köye gelin gittiği akşam”*

İşte böyle bir şey... İnsanın içinde koca bir yangın çıkaran hüznün... Düşünüyorum da acaba kaç Aslı bir araya gelse böyle bir yangını çıkarabilir. Çünkü yakacakları Kerem değil, Bingöl dağlarını yüreklerinde taşıyan o çobanlar... Sürüyü bir yerde, kendilerini bir yerde unutan çobanlar... İnsanın kıyameti ölünce değil, sevgilisi gidince başlıyor. Çünkü onun yaşam kaynağı sevgili, o olmayınca yaşam da sona ermiş oluyor. Bunu ille de tasavvufla izah etmek gerekmiyor. Koca dağa kara bulutlar çöküp dağı nasıl ezilmiş, gösteriyorlarsa, gönle çöken kara bulutlar da insanı aynı şekilde perişan gösteriyor. Yürekteki hüznün, kendi içinde kalmak zorunda... Çünkü ondan ne doğa, ne de insan etkilenir. “Bingöl Çobanları” da içindeki hicranı içine akıttığı gözyaşı merhemiyile sarmak zorunda... Ve öyle de yapıyor.

*“Gün biter, sürü yatar ve sararan bir ayla,
Çoban hicranlarını basar bağına yayla.
Kuru bir yaprak gibi kalbini eline al,
Diye hıçkırır kaval:”*

Şehir insanını yoran olaylardan uzak, o insanların hiç dertleri yok sanırız. Onlar da şehir insanını aynı sanırlar. Birbirine imrenen bu insanları birbirine nasıl gönülden bağlıyor Kemalettin Kamu?

*“Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun
Nadir duyabildiği taze bir heyecanla,
Karıştım o gün bugün bu zavallı çobanla
Bingöl yaylalarının mavi dumanlarına,
Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına.*

Ben de gönlümü insan özelliği taşıyan herkese yayla yaptım. Gönlünüzce eğlenin...
Bedenlerinizi, ruhlarınızı, yani insanlığınızı öldürmeden eğlenin...

BAYRAKTAR SAFİTÜRK**Mehmet GÖZÜKARA**

Vurulan Muhammet vurulan Fatih
İnci gibi yakut gibi Safitürk
Kalleşliğin sınırları muhaldir
Nerde başlar nerde biter kim bilir
Allah Rahman Allah Rahim Allah Bir

On Kasım'da kar kapıyı kapattı
Yeniden söylendi Türkmen türküsü
Mardin'in şen değil artık kapısı
Yürekleri parçalayan ses gelir
Allah Baki Allah Adil Allah bir

Vatan yapan "kan"dır taşı toprağı
Can ile ödenir ondan bedeli
Gökte dalgalanan inmez yerlere
Bunu o gün bu gün haçlı da bilir
Allah Vekil Allah Hakem Allah bir

Ağıt değil benim sana yaktığım
Senin komşun belli benim ki değil
Ondan sana baygın baygın baktığım
Er olanlar erce diye sevilir
Allah Malik Allah Kebir Allah bir

Sakarya da doğdu Derik'de aktı
Ciğerpare iki yetim bıraktı
Yüreklerde çiçek açtı acılar
Cennet olur Şühedaya dar kabir
Allah Metin Allah Kadir Allah bir

Safitürk darasız bir değer taşır
Yıldızlar her gece yere yaklaşır
Asil soylu Gözükara Türk adım
Hak olanın yönü hakka çevrilir
Allah Azim Allah Gaffar Allah bir

SEVDA NEYMIŞ / GİT BURADAN**Abidin GÜNEYLİ**

Sevene sevdanın adını sorma
Bir kez şair sev de gör sevda neymiş
Şairi sevmenin tadını sorma
Mecnun'a sırrını sor sevda neymiş.

Sevgi onda bitmez uzun süreçtir
Dizleri yorulur beyni hep dinçtir
Yaşı yüz olsa da gönlü hep gençtir
Bir şairi sev de gör sevda neymiş.

Sevgi yüce dağdan çığ gibi kopar
Bir yudum sevgiyi dağ gibi yapar
Girersen gönlüne hep sana tapar
Bir şairi sev de gör sevda neymiş.

Gelip başköşeye geçer kurulur
Dünyanın her derdi ondan sorulur
Vurgundur yüreği çabuk yorulur
Bir şairi sev de gör sevda neymiş.

Yıllar geçse dedikleri duyulur
On dakika sohbet eden bayılır
Yine bir tahtası eksik sayılır
Bir şairi sev de gör sevda neymiş.

GİT BURADAN

Hedef değil sadece bir durağım
Otobüsün geldi bin git buradan
Kartal kayasından daha ırağım
Otobüsün geldi bin git buradan.

Yangını çıkardın bir türlü sönmez
Arkandan koşsa da bir türlü dönmez
Dost, dost dediklerin aşk nedir bilmez
Otobüsün geldi bin git buradan.

Dönüşü olmayan bir bilet alsan
Giderken son defa burada kalsan
Kaderine isyan etmeyen kulsan
Otobüsün geldi bin git buradan.

İNCE DUYGULARIN ŞAİRİ: KEMALETTİN KAMU

Ahmet URFALI

Çoruh Vadisi'nin nazlı bir gelinidir Bayburt. Türk dünyasının ulu bilgesi Dede Korkut'un memleketi kabul edilir. Bu topraklarda Türkçe'nin destanları, türküleri söylenir. Anadolu'nun her bir köşesinde olduğu gibi, bu yörenin de insanları duygu yoğunluklarındaki duyularını şiir olarak deyiş hâline getirirler.

1901 yılında Bayburt'ta doğan Kemalettin Kâmi Kamu, babasının memuriyetinden dolayı çocukluğunu, Erzurum ve Refahiye'de geçirdi. Sonra annesiyle birlikte gurbet yolcuğu başladı.

*“Bekçisiyim, bu serin
Bu siyah gecelerin
Gurbetten daha derin
Bir yara yok içimde”*

Sivas, Kayseri ve Ankara'nın ardından, öğrenim görmek için İstanbul'a gitti. İstanbul Darülmüallim'in son sınıf öğrencisi iken Kurtuluş Savaşı'na katılmak amacıyla Ankara'ya geldi. Maarif Vekâleti, Türk İstiklâl Harbi'nin milli bir ruh içerisinde kazanılması imkânını sağlamak amacıyla 1921'de bir güfte yarışması düzenledi. Yarışmaya katılan 724 şiir katıldı. Bu yarışmaya Kemalettin Kamu, aşağıdaki şiiriyle iştirak etti:

*“Gözyaşına veda et ey güzel Anadolu
Hakkını korur elbet Türk'ün bükülmez kolu*

*Cenk ederiz genç koca bugün değil yarın da
Yâdımız ağladıkça İzmir ezanlarında*

*Hakk yolunda kan olur dünyalara taşarız
Ya şerefle vurulur ya efendi yaşarız*

*Her gün yeni bir hile arkasından satıldık
Her gün yeni bir dille yurdumuzdan atıldık*

*Yeter ey Kâbe'mizi elimizden alanlar
Alıkoyamaz bizi yolumuzdan yalanlar*

*Hangi alçak el alır el zinciri boynuna
Kim Yunan'ı bırakır Türk kızının koynuna”*

1933'te Paris'te Siyasal Bilimler eğitimi aldı. Ankara Matbuat Genel Müdürlüğünde başyazarlık yaptı. Türk Dil Kurumu Terim Kolu Başkanlığı'nda bulundu. Hâkimiyet-i Milliye ve Yeni Gün gazetelerinde yazılar yazdı. İlk şiirleri 1919'da Büyük Mecmua'da yayımlandı. Kurtuluş Savaşı sırasındaki şiirleriyle dikkat çekti. O yıllarında Dergâh dergisinde yazdığı şiirlerle ün kazandı. Varlık ve Oluş dergilerinde de şiirlerini yayımladı. Hece ölçüsü kullandığı şiirleriyle Milli edebiyat akımına bağlı bir şair olarak bilinir. İlk şiirlerinde vatan sevgisi, milli mücadele, sonraki şiirlerinde aşk, gurbet, yalnızlık gibi konuları işledi. Rize ve Erzurum milletvekilliği de yapan Kamu, 1948'de geçirdiği bir kalp krizi neticesinde Ankara'da vefat etti.

Şair, Kamu soyadını 1935'te yürürlüğe giren “Soyadı Kanunu” gereğince alarak şiirlerine Kemalettin Kamu imzasını atmıştır.

*“Gurbet o kadar acı
Ki ne varsa içimde
Hepsi bana yabancı”*

Hepsi başka biçimde” sözleriyle başlayan Gurbet başlıklı şiiri, şarkı formunda bestelenmiş günümüzde dahi sevilerek dinlenmektedir. Kamu, gurbet konusunu çok işlediği için edebiyat camiası tarafından “Gurbet Şairi” olarak anılır olmuştur. Şiirleri ölümünden sonra Rifat Necdet Evrimer tarafından “Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri” (1949) adlı kitapta toplandı. Ayrıca 1986'da Gültekin Samanoğlu, Kültür Bakanlığı yayımları arasında şair hakkında, “Kemalettin Kamu” adlı biyografik bir kitap yayımlamıştır. Kemalettin Kamu, 49 yıllık hayatında nice güzellik bırakarak dünya gurbetinden asıl vatana gitmiştir. Gök kubbemizde hoş bir sadâ bırakmıştır.

Şiire, aruz ölçüsüyle yazarak başlayan Kamu, Faruk Nafiz Çamlıbel etkisiyle hece veznini tercih etmiştir. Vatan sevgisi, gurbet, aşk, yalnızlık temalarını sade bir dille lirik ve epik tarzda işlemiştir. Hecenin gizli ahengiyle ince ve milli duyguları şiirleştiren Kamu, Milli Edebiyat akımına dahil edilebilir.

İstiklal Savaşı'nın kazanılmasına duyduğu inancı ifade ettiği şiirleri, dilden dile dolaşmış, marş olarak bestelenmiş ve okul kitaplarına girmiştir. İstanbul'un işgale uğraması üzerine "Gurbet" şiirini yazmış ve Gurbet Şairi olarak anılmıştır. İzmir'in Yunan işgaline uğramasından sonra da "Türk'ün İlahisi" şiirini yazmıştır. Bir dua şiiri olan "Türk'ün İlahisi" işgal yıllarındaki ruh hâlini yansıtmaya bakımında önemlidir.

*"Sarmış matem boraları,
Saz benizli ovaları,
Boynu büyük yuvaları
Sen himaye et Yarabbi*

*Ne bir yazık diyen bize,
Ne ses veren sesimize,
Huzurunda geldik bize
Senden inayet Yarabbi*

*Her çehre bize yabancı,
Bari sen bir parça acı,
Süründürme altın tacı
Sen vikaye et Yarabbi*

*Bir gün sabah olur diye,
Katlandık her işkenceye
Bu felaketli geceye
Ver bir nihayet Yarabbi"*

Aziz vatan işgale uğramıştır. Şair, bu arada babasını kaybetmiştir. Gözü ve gönlü Erzurum'da kalarak zorunlu "Hicret" ini dizelere dökmüştür. Şair, hayat görüşüne ve duyuş tarzına tesir eden "Hicret" ini tasvirlerle çok canlı olarak şiirleştirmiştir.

*"Allah'ım ne bunaltıcı, ne boğucu bir gece...
Gözlerimiz bulutlandı arabaya binince*

*Karanlıkta kaçıyoruz, çoğalıyor korkumuz,
Umulmadık bir felâket geçiriyor ordumuz.*

*Fakirleri yalınayak, zenginleri atında,
Yollar uzun bir inilti yıldızların altında.
Gönüllerin göz yaşına inandığı bir anda,*

*Çok sevgili yuvamızı yâd ellere bıraktık;
Dirseğimi dayayacak bir pencere yok artık,
Elveda ey harap olan baba evi elveda*

*Bütün gece yol alırken tehlikeler içinde,
Ellerimi unutmuşum kardeşimin dizinde."*

O artık bir "Hazan Yolcusu" dur:

*"Ben de bir kuru yaprak
Gibi seninleyim bak
Zülfüne takılarak
Oldum gönül veremi"*

Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri adlı eserinde, pastoral olarak gördüğü, Kemalettin Kamu'nun en beğenilen şiiri "Bingöl Çobanları" hakkında şunları söyler: "Bingöl Çobanları'nın üslûbu realist olmaktan ziyade santimental ve romantiktir. Faruk Nafiz, "Han Duvarlarında dış âleme ait varlıkları umumiyetle objektif sıfatlarla vasıflandırıyor. Gayesi, dış âlemin özelliklerini olduğu gibi belirtmekti. Duyularını anlak intibalar teşkil ediyordu. "Bingöl Çobanları"nda gerçek bir müşahedeye dayanan idraklerden ziyade, pastoral şiirlere has "conventionnel" bir dekor görüyoruz. Fiil çekimleri, ekseriyetle, geçen anı tesbit eden geçmiş zaman veya şimdiki zaman değil, hayat şartlarının sürekliliğini belirten geniş zamandır: açılırız, dolaştırıp dururuz, uyandırır, biter, yatar, basar, hıçkırır v.s. Diğer fiil şekilleri de bir kat'iyet ve kadere mahkûmiyet manası taşır: Boyun egeceksin, hülyâna karışmasın, uçan kuşları düşün, geçen kervanları an..." Şair gönlü "Bingöl Çobanları"na yayla yaparak:

"Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum.

Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum." derken kullandığı, 1.tekil şahıs ifadesiyle şiirine bir gözlemci gibi yaklaşmadığını, konunun bizzat içinde olduğunu belirtir. Kamu'nun kendisi de bu toprakların çocuğudur. Soyu "bu dağların eskiden beri âşinâsı"dır. Onlar buraların "ebenced" bekçisidirler. "Tenha derelerin, vahşi kayaların" onları sürü peşinde görmediği gün yoktur. Burada bir 'geçiş' değil, bir "kalış", öteden beri bu topraklarda yaşayan bir insanın hayatı ve duyuş tarzı bahis konusudur.

Şiir, üç ana obje üzerine şekillendirilmiştir. Bunlar, yayla/ dağ, çoban ve koyun /kuzu'dur. F. Rıfkı Atay bir yazısında; "Yayla biraz Türk'ün kendisidir." der. Kemalettin Kamu, bu sözü dizelerinde adeta şerh eder.

*"Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum.
Çıngırak seslerinin dağlara dediğinden
Çoban hicranlarını basar bağına yayla
Bingöl yaylalarının mavi dumanlarına,
Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına."*

Mısralarının her biri dağ/yayla hayatının yönlerini lirik olarak ifade eder. Yaylalar, geçimlerini hayvancılıkla sağlayan topluluklarca yılın belirli aylarında hayvanlara taze ot temini ve hayvansal üretimlerini yapmak amacıyla kullanılır. Bununla birlikte günümüz yaşam tarzı;

gergin iş yaşamı, gezme-görme isteği, havaların belirli dönemlerde aşırı sıcak oluşu gibi nedenlerden dolayı geleneksel yaylacılık, yerini turizm yaylacılığına bırakmıştır. Tarihin derinliklerinde başlamıştır göçerlik. Atalar, uçsuz-bucaksız Türkistan bozkırlarında yaylacılık yaparak at ve diğer hayvanları evcilleştirmişlerdir. Göçebelikten yerleşik hayata geçerken bile yaylaları bırakmamışlar, kendilerine yurt edinmişlerdir.

Çobanların piriydi Hz. Musa. Peygamberdi, Hak ölçüsüyle yol gösterirdi insanlara. Tam bin yıl Meyden Suyundan suladı, Şuayip'in koyunlarını. Habil çobandı. Çobanlığın masumiyeti sinmişti çelebi tavırlarına. Kabil'e karşı direnmemişti bile.... El kaldırmamıştı. Günah işlemekten korkması, çekinmesi gözlerinde donmuş bir mahzuniyetti.

Anadolu yaylasının çobanları haktan, hukuktan ayrılmaz, kendilerine emanet edilen sürüyü gözleri gibi bakarlar. Yedi yıl çobanlık yapanların erenlere karışacağına inanır halk Anadolu yaylasının sürü güdücülerinin adları çoban, unvanları beydir. Beylik, derleyip toplamaktır. Şû-bân (koyun koruyucu) dan Türkçeleşen çoban, güttüğü hayvanlara göre de ad alır. Sığırtmaç, yıkıcı, hergeleci... Çoban, sürünün koruyucusudur, sahibi değil. Çoban sürüsünün; güvenliğinden, beslenmesinden, çoğalmasından, güçlenmesinden sorumludur. O bilir; dokuz dağın otağını, dokuz derenin suyunu. Varlığını koyunlarına armağan etmiştir çoban. Sürü ile bir bütündür, birbirini tamamlarlar, karda-tipide, yağmurda-çamurda... Koyunları için üflediği kavalında gizli sevdaları ezgilenir çobanın, emelleri, hayâlleri... Sürü, çoban için değildir, fakat çoban sürü içindir. Sürü varsa, çoban vardır. Yüce dağ başlarında elini ipekten bulutlara uzatır çoban. Kaya üstünde oturur, kepeneğine bürünüp.

Ariftir, peygamber mesleğidir yaptığı. Ağzı-dili olmayan sürünün minnet melemeleri ile kıvanır, Allah'a sığınır. Yıldızı vardır gökte, izi vardır toprakta. Çoban komutandır, kurtlarla her gün savaş oyunu oynar. Sezer gediğin başındaki kurdun niyetini. Çoban baytardır, bilir her hastalığını. Çoban tabiat bilimcidir, kışı-boranı, çimeni-çiçeği ondan sor. Çoban ozandır, yamaca yaydığında sürüyü, hem çalar, hem söyler türküsünü. Hz. Süleyman, koyunlarla konuşması için el vermiştir ona...

“Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına.”

“Çoban hicranlarını basar bağrına yayla.”

“Bir çoban parçasısın, olmasan bile koyun”

“Mademki kara bahtın adını koydu çoban”

“Karıştım o gün bugün bu zavallı çobanla.”

Kemalettin Kamu, dizelerinde çobana biraz acıyarak bakar. Ona göre çoban; hicranlıdır, parçadır, kara bahtlıdır, zavallıdır. Ama o, her şeye rağmen şair gönlünü Bingöl çobanlarına yayla yapmasını da bilir. Onun gönlü, çobanların bir sığınağıdır.

“Kuzular bize söyler yılların geçtiğini”

Sözlü ve yazılı Türk Edebiyatında koyunla ilgili pek çok eser mevcut olup adeta bir “koyun kültürü” meydana getirilmiştir. Bugün dilimizde çok sık kullandığımız “kuzum, koçum” kelimelerinin kökeninde, asırlardan beri sürdürdüğümüz koyunculuk kültürü yatmaktadır. Koyun; efsanelere, halk oyunlarına, türkü ve ağıtlara da konu olmuştur. Türk dünyasının her tarafında uysallığın, gani gönüllülüğün timsali olarak Koyun Baba Türbeleri çok yaygındır.

Anneler “Kuzum” diye sarıldıkları bebeklerini okşar, babalar “koçum” diye kıvandıkları oğullarını sever. Türk'ün yaşadığı her yerde eşyalarının üzerine uğur getirmesi ve nazar değmemesi için koçbaşı çizilmiştir. Günümüzde koyunculuk yapan insan sayısı çok azalmasına rağmen, çocuklar yeni mesleklerden edinilen kelimelerle değil, kökü asırlar öncesine dayanan kültürden alınan “kuzum” hitabıyla çağırmaya, sevmeye devam edilmektedir. Çünkü. “kuzum” hitabının içinde şefkat ve merhamet kavramlarının anlamları yüklüdür. “Kuzum” sözü, gönüllerimizden taşan sevginin sesidir. Bu sesteki ana kokusunu hiç unutulmaz.

Kemalettin Kamu, aşağıdaki dizelerinde yaylacılık yapan insanların koyunla olan münasebetlerini realist bir bakış açısıyla yansıtır. Şairin kendisi de bu hayatın içindedir.

“Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.”

“Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek”

“Şu karşığı bayırda verdim kuzuyu kurda”

“Gün biter, sürü yatar ve sararsan bir ayla”

“Bir çoban parçasısın, olmasan bile koyun”

Son söz : “Okuma yok, yazma yok.”

Son sözü Mehmet Kaplan'ın Bingöl Çobanları şiirinin tahlil cümleleriyle bitirelim:

“Şairin içinde yaşamış olduğu tabiat çevresi ve hayat tarzı, Bingöl çobanının hayata bakış ve duyuş tarzını tayin eder. Şiirde Bingöl çobanının çevresi ile kendisi arasında kurmuş olduğu çeşitli münasebetler anlatılmıştır. Onlar sürülerini buralarda otlatırlar. Testilerini buraların suları ile doldururlar. Okuma yazma bilmezler. Onlar için eski ve yeni diye bir şey yoktur. Takvimleri tabiattır. Yılların geçtiğini kuzulardan anlarlar. Arzularını gerçekleştirme imkânına sahip olmadıkları için ruhları daima uzak ve müphem özelemlerle doludur.”

F. Nafiz Çamlıbel; “Şiire girmişler için yoktur ölüm dünyada.” Diyor. Vesselam...

LEYLA PEŞİNDE**Yasin USTA**

Beni sorarlarsa nerededir diye
Yârin hilâl kaşındadır desinler.
Aşk denen mektebin ilk senesinde
Henüz yolun başındadır desinler.

Akar durmaz çoşkun seli gönlümün
Çözülür mü bir gün dili gönlümün
Dengini arayan deli gönlümün
Yarısı da eşindedir desinler.

Ne edeyim aşk ilinden kaçığı
Var mıdır ki ondan daha alçağı
Elinin tersiyle itti gerçeği
Güzel yârin düşündedir desinler.

Sevda için hükmüm verin idama
Bu garip dert etmez, hiç düşmez gama
Beden yaşı henüz yirmi üç ama
Ruhu ahir yaşındadır desinler.

Çile çekmek aşkta kanun olmuş da
Usta çilesiyle Karun olmuş da
Sevda çöllerinde Mecnun olmuş da
Leylasının peşindedir desinler.

MİM**Muhammed BİZAR**

Beyhude uğraş olur sende bahar aramak
Başın alıp gitsen de kalsa bahara ramak

Hüsnüne mahpus düşen düşer kara ölüme
İnsanlık Nuh'tan beri bilmez böyle çürüme

Dönüp de ömür boyu göğe versen de kulak
Umut yüklenmez elbet benden kapına ulak

Gönlümün bir yanında tepreşe bile hasret
Az biraz rûzigarla dilemem senden nusret

Gün gün oysa göğsümü özlemin bulana çin
Yorgun düşer de ölür Aksa'yı yükselten cin

Kalbimle kıyas tutsa güneşe denmez ırak
Tepmeye arşın değil vakfetse canın burak

Bunca kırgınsam eğer niçin eylerim nazar
Cefam şiir uğruna canım bundandır bizar.

SÖZ GEÇMİYOR GÖNLÜME**Mahmut TOPBAŞLI**

Deli gönül, çiçek çiçek gezerken
Gül vakti, gül deren eli görmezsin!
Bulut bulut asumanı süzerken
Damla damla coşan seli görmezsin.

Uslanmayıp, durulmayıp, üzersin
Aşkın deryasını tersten yüzersin
Ben sitem ederim, sen göz süzersin
Yalvarıp yakaran dili görmezsin.

En ağır yerinden tutturdu taşı
Hiç mola vermeden taşı ha taşı,
Yükledin sırtıma bunca savaşı
Hedefe yay geren kolu görmezsin.

Bir derdin bitmeden birisi gelir
Noktayı koydukça gerisi gelir
Ben bütün isterim yarısı gelir
Karda çiçek açan dalı görmezsin.

Ümit derdim aşkla var olmak için
Neler feda ettim kurtulmak için
Dağlar aşım sana yol bulmak için
Menzile götüren yolu görmezsin.

Ruhumda özlemler denizi durur
Gecenin bir vakti dalga kudurur
Günbeyli sayende kıyıya vurur
Huzur limanında salı görmezsin.

BİZİM ŞAİRLER**Murat ARICI**

Sevgili uğruna gurbet ellerde
Peşince yollanmış bizim şairler.
Aşk hep inlemiş hazin tellerde
Şakıyıp dillenmiş bizim şairler.

Yörük obasının giderken göçü
Kekik kokusuyla savrulan saç
Görünce güzeli kor olmuş içi
Yanıp da küllenmiş bizim şairler.

Sevda derdi ona her dem bulaşmış
Torosları adım adım dolaşmış
Mecnun olup bazen Hakk'a ulaşmış
Aşk için dellenmiş bizim şairler.

Gözleri görmezken başka bir kızı
Bu dermiş kaderin yazdığı yazı
Gönül mahzeninde durunca sızı
Mey gibi yıllanmış bizim şairler.

Meftundur dilberin servi boyuna
Gözün baygınına, kaşın yayına
Almazsa bir defa yâri koyuna
Çağlayıp sellenmiş bizim şairler.

İlhamı dağ gibi olunca yüce
Dökülmüş dizeler hep hece hece
Nihayet bulunca seherde gece
Güllerde allanmış bizim şairler.

Yaşanan her sevda şiirde kalmış
Türküler söyleyip bağlama çalmış
Namını etrafa böylece salmış
Kök atıp dallanmış bizim şairler.

Âşıktır onların bir diğer adı
Hatırdan çıkmazken geçmişin yâdı
Serbestçe yazınca şimdi evladı
Birazcık sallanmış bizim şairler.

BİR ŞAİRİN PORTRESİ

Nuri PEKSÖZ

“Şiir, insanın görünmez yüzüdür.” demiş Emerson. Şiirimizde kimlik buhranları, inanç krizleri üzerinde çok durulmayan bir konudur. “Çocuk ve Allah” şiirinde Fazıl Hüsnü Dağlarca: “Geceleri dua et çocuğum/ İnsan gittikçe uzaklaşmış Allah’tan.” derken insanın bu dramını bariz bir şekilde ortaya serer. Doğu-batı çatışması bizde iman-inançsızlık ikilemini de getirir. Anneler babalar onlara Tefik, Aziz, Abdullah, Beşir gibi güzel isimler vermişler ve kulaklarına ezan-ı Muhammedi da okumuşlardı. İnanç krizlerinden önce büyük bir medeniyetin değerlerinin talan edildiğini görenler “kompleksler” geliştirerek düşkünlüğün sebebini kendi idraklerinde değil de “mutlak hakikat olan” dinde aramışlardır.

Kitap, onlara evrensel mesajıyla asırlar öncesinden seslenir: “İnsanların (Müslümanların) inandığı gibi inanın.” denilince, “Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız?” derler. İyi bilin ki, asıl beyinsiz kendileridir fakat bilmezler.

Sözde aydınlarımızın çelişkilerine en güzel cevabı yine Kura-ı Kerim vermiştir mutlaka. Bu adamlar bir hak dine sırtlarını dönerken aynı zamanda inanmış bir milleti inançlarından dolayı aşağıladılar. Çeşitli projelerin ve lobilerin uşaklığını da yaptılar. Sözde sahte ermişler, hoca kılığına sokulmuş mürtetler, eklektik İslam projeleri halkımıza sunuldu. Tanzimat’la başlayan bu ikilik bünyemizde büyük yaralar açmıştır. Kuşak çatışmasının yanında bu adamların çağdaşlarıyla da bir çatışma içinde olduğunu görmekteyiz.

Bütün müzminleşmiş hastalıkları bu şairlerin eserlerinden çıkarmak mümkün elbette. Bu tiplere en güzel cevabı Akif verir:

*“Robert Kolej’deki sanat dâhisinin kalemi
Vurur bu darbeyi isterse. Çünkü haddine mi?”*

*Kimi garbın yalnız fuşşuna hasbî simsar;
Kimi İran malı der, köhne alır, hurda satar!*

*Serseri: hiçbirinin mesleği yok, meşrebi yok;
Feylesof hepsi; fakat pek çoğunun mektebi yok!*

*Şimdi Allah’a söver... Sonra biraz bol para ver:
Hiç utanmaz; Protestanlara zangoçluk eder!”*

Bu kayıp kuşak şairlerden biri de Kemalettin Kamu’dur. Kılıcıoğlu ailesinden Hafız Mustafa Efendinin torunudur. Dedesinin âlim bir zat olduğu bilinir. Erzurum bir şiir havzası olarak kabul edilir. Halk şiir geleneğinin devam ettiği ender şehirlerimizdendir. Alvarlı Efe, İbrahim Hakkı, Ziya Paşa, Nefi, Âşık Sümmani, Âşık Emrah, Âşık Reyhanî, Halide Nusret, Cahit Külebi gibi Türk şiirinin zirveleri Erzurumludur.

Kemalettin Kamu da bu şehrin yetiştirdiği şairlerdendir. 15 Eylül 1901 tarihinde babasının memur bulunduğu Bayburt’ta doğar. Babası Osman Nuri Efendi oğluna dini ilimlerin yanında Arapça ve Farsça öğretir. Kemalettin Kamu’nun üzerinde asıl tesirli olan abisi Hüsnü Uluğ’dur. Matematik öğretmeni olan Hüsnü Uluğ kardeşinin fikirlerinin oluşmasında çok etkilidir. Onun seküler düşüncelerini kaynağı abisi olduğu söylenir. İlköğrenimini özel derslerle tamamlayan şair Erzurum Rüştüyesin de başladığı öğrenimini Refahiye Rüştüyesinde tamamlar. Osman Nuri Efendi mal müdürlüğü vazifesinden emekli olunca halkın isteğiyle Arifiye Belediye Başkanı seçilir. Kemalettin Kamu da burada henüz on beş yaşındayken memurluğa başlar. Yönetimde İttihatçılar vardır. Sarıkamış’ta askerlerimiz soğuk kış şartlarında dağlara sürülmüş doksan iki bin askerimiz şehit olmuştur. Bu olaydan sonra Erzurum Ruslar tarafından işgal edilir. (16 Şubat 1916) Osman Nuri Efendi bu işgal haberi üzerine kalp krizi geçirir ve Refahiye’de ölür.

Kemalettin Kamu’nun şiirinde mutlaka bir yaşanmışlık var. Şairin görünmeyen yüzü şiirindedir. Erzurum’dan çocuk denecek bir yaşta ayrılır, babasının Refahiye’de ölümü üzerine annesini de yanına alarak Sivas’a oradan da Kayseri’ye gider. Bu yolculuk Bursa’da tamamlanır. Küçük denecek bir yaşta yaşadığı yolculuklar elbette şiirini besledi. Hicret şiiri gibi birçok şiiri bu sarsılışların izini taşır. Abisinin desteğiyle İstanbul Erkek Muallim Mektebine kayıt yaptırır.

İstanbul’un işgali üzerine eğitimine ara vererek Ankara’ya gider. Gurbet ve göç onda çok iyi özümsemiş iki kavramdır. İstanbul’un işgali ona “gurbet” şiirini yazdırmıştır.

*“Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde.”*

Erkek Öğretmen Okulunda okurken şiirlerini Süleyman Nazif’in çıkardığı Yeni Tasfir-i Efkâr gazetesinde yayımlar. O dönemin çocuk şairleri içinde fark edilmeye başlanır. Kurtuluş Savaşını destekleyen şiirleriyle bütün yurttan tanınır. Ankara şairin aşk inkisarlarını da yaşadığı bir yerdir. Evlilik planları yaptığı bir genç kızla yaşadıkları ve bundan sonra gelen ayrılık şaire “İrşad” şiirini yazdırır. Bir destan şairi olan Kamu bu şiirle lirik duyguların zirvesine çıkar.

*“Sevgilim güvenme güzelliğine,
Senin de saçların tarumar olur;
Aldanma talihin pembe rengine,
Hayatın uzun bir intizar olur.”*

*Sevgilim her insan doğarken ağlar,
Çiçeklerle açar, sularla çağlar,
Rehgüzârı olur bahçeler, bağlar,
Nihayet isimsiz bir mezar olur.”*

*Sevgilim baksana bir yanda gülen,
Bir yanda gözünün yaşını silen,
Kimi benim gibi erir derdinden,
Kimi senin gibi bahtiyar olur!*

*Sevgilim senin de geçer zamanın,
Ne şöhretin kalır, ne hüsn-ü ânın,
Böyledir kanunu kahpe dünyanın,
Dört mevsim içinde bir bahar olur!”*

Sözlüsü olan kız bir tanıdığı ile baloya gitmek ister. Kemalettin Kamu bunu modern bir dünya algısı olmasına karşın hazmedemez. Bu olay üzerine aşağıdaki mektubu yazar:

“Hanımefendi, dans etmemek şartıyla baloya gitmek için annenizden müsaade istihsal etmişsiniz. Bunu kazanılmış bir muvaffakiyet gibi anlattılar. Bu kararınızın izaha lüzum görmediğim mahzurlarına ehemmiyetle dikkatinizi celb ederim. Yeni bir hayatın, fena bir hatıra ile zehirlenmesini istemediğim içindir ki size ilk defa hitap etmeye kendimde cüret buldum. Bunun son bir rica olmamasını ve kat’i kararınızı verirken biraz daha düşünmenizi temenni ediyorum. Mamafih sizi kalbinizle baş başa bıraktıktan sonra isterseniz güle güle gidin diyebilirim. Hürmetlerimin kabulü ve affım ricasıyla.” Kemalettin Kâmi (Necmettin Esin, K. Kamu, Toker yayınları)

Ankara Matbuat Müdürlüğü, Anadolu Ajansı onun çalıştığı kurumlardır. İstanbul’da yarım bıraktığı Erkek Öğretmen Okulu bitirme imtihanlarını vererek mezun olur. Daha önce aldığı bir söz üzerine Paris’e gider. Beş yıl kaldığı Paris’te Siyasal Bilimler alanında (Paris Ulumu Siyasiye) eğitim görür. Paris’te geçirdiği yıllar şiiri için verimsizidir. Paris yolculuğunda Tuna nehriyle karşılaşır, tarihin ihtişamlı günlerinin ardından gelen bozgunların bilincini idrak eden bir ruh hali içindedir.

*“Dağlar ağaç dolu ovalar yeşil,
Bu yolda konuşmak istemiyor dil.
Yelesi kabarmış atlarla değil,
Kötü bir trenle geçtim Tuna’dan.”* (Kemalettin Kamu, Necmettin Esin, Toker Yay.)
Yine Paris’te geçirdiği yıllarda memleket özlemine dile getiren şu mısralar önemlidir.

*“Yeşil, bir köşedir bana Bursa’dan,
Kara Erciyes’in yarları gibi.
Sarıda gözü var Uzunyayla’nın,
Beyaz Erzurum’un karları gibi.”* (Gurbete Renkler s. 93)

Kemalettin Kamu’yu birçok araştırmacı büyük şair kabul etmez. Daha çocuk denecek bir yaşta edebiyat tarihinde yer alacak kadar güzel şiirler yazan Kamu politikaya bulaştıktan sonra şiire yeterince emek verememiştir. Bu konuda: “Valâ Nurettin (Akşam gazetesi- 9 Mart 1948) şairin ölümünün ardından şunları yazar: “Siyasi hayat meslek ve sanat sahiplerini kendine çekiyor.

Ellerinden meslek ve sanatı aldığı için bunların asıl hüviyetleri kayboluyor. Kemalettin Kamu hayatın ikinci devresine daha iyi hazırlanmış bulunmasına rağmen maalesef birincisine nispetle az parlayabildi.” Bingöl Çobanları şiirindeki ustalığı edebiyatımızda onu kalıcı kılmıştır. Bu şiir gerçekten şiirimizin şaheserlerindedir. Çocukluğunda yaptığı yolculuklarda şahit olduğu bu manzaralar şaire ilham kaynağı olmuştur.

...
*“Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun
 Nadir duyabildiği taze bir heyecanla...
 Karıştım o gün bugün bu zavallı çobanla
 Bingöl yaylarının mavi dumanlarına,
 Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına!”*

Kemalettin Kamu savaşların, göçlerin, yıkılışların, yok oluşların hüküm sürdüğü bir dönemde yaşamıştır. Olaylar insanın zihin dünyasını etkiler. İnsanın imtihanıdır elbette tarih. İnsanlar bir gün verilen nimetlerden sorulacaklardır. Şiir elbette şairin amelidir. Aşağıdaki dörtlüklerde iki farklı inanç ve itikat var elbette.

*“Ne örümcek ne yosun,
 Ne mucize ne füsün,
 Kâbe Arap’ın olsun,
 Çankaya bize yeter.”*

*“ Sarmış matem boraları,
 Saz benizli ovaları,
 Boynu bükük yuvaları,
 Sen himaye et Yarabbi!”*

Döneminde çok etkili bir kuramcı olan Nurullah Ataç da Marksist düşüncenin önemli simalarındandır. Saf Türkçecilik diye başlattığı dilde tasfiyeci anlayışla meşhur olmuştur. Kemalettin Kamu için ölümün ardından şu yazıyı yazmıştır.

*“Varsın gene bir yudum su veren olmasın,
 Başucumda biri bana : “su yok “desin de...
 Bir yudum su verenin, sana bir “su yok”*

diyenin olmamış Kemalettin; seni seven bunca kimseler, bunca arkadaşların, bunca gönüldeşlerin varken bir kimsesiz gibi kendi kendine ölmüşsün. Anan öldüğünden beri sen bütün tanıdıkların arasında bir başınaydın. Ananın seni, Erzurumlu dili ile l’yi kalın söyleyerek “Kemal” diye çağırması kulağıma geliyor. İnanabilmek, ölümden öteye bir acun olduğuna, senin şimdi orada anana kavuştuğuna inanabilmek isterdim. Öyle yalancı avunmalara bırakmıyorum kendimi. Onlara sen de kapılmazdın, devrimin çocuğuydun, sen de devrim için elinden geldiğince, gücünün yettiğince çalışmıştın; daha iyisi, geçen yıllarda yıpranmamış, devrimin bir ilkesinden bile gönlünü ayırmamıştın.” N. Esin, Kemalettin Kamu, Toker Yay.)

Yukarıda “şiir şairin yüzüdür” derken bütün tespitlerde bir şairin portresini sunmaya çalıştım. Kamu’nun inanç dünyası hakkında çok fazla bilgi belge yoktur. Ancak şiirlerinde İslam’ın temel değerleriyle çatışan bu değerleri aşağılayan bir yüzünün olduğunu gördük.

Kırk yedi yıllık bir ömür ani bir kalp krizi ile bitmiştir. “Her nefis ölümü tadacaktır.” Ayetinin hükmüne boyun eğmiş 6 Mart 1948 tarihinde Ankara’da bir pansiyonda (Evkaf Apartmanı) ani bir kalp kriziyle hayata veda etmiştir.

Cenaze namazı Hacı Bayram Camiinde kılınır ve Asri Mezarlığa defnedilir.

**NECİP FAZIL YAŞIYOR
YÜREKLERDE HER DAİM****İbrahim ERYİĞİT**

Sadra şifadır ilham şair gönüle konar
Hikmetli dizelerde ayetten katre sunar
Aydınlanır beyinler onun her beyitinde
Derde dermandır sözü ötelere izinde
Şair derdi yamandır zulümün harmanında
Göğermiş ekin gibi hüznün darağacında
Durmaz arar gerçeği tezatlar açmazında
Sonunda bulur hakkı Arvasi'nin avcunda
Zindandan harfler düşer Mehmet'in kucağına
Her harf güvercin olur konar şair alnına
Çile bir ömür çile kutlu yolun sınavı
Yaşamak su misali kıvrımlı süreklilik avı
Çöle inen nur akar arif şair kalbine
Sahip değil şahittir artık dünya mülküne
Büyük Doğu sevdadır yeryüzünü kuşatan
Direnç testi yapılırlar gönülleri ağartan
Necip Fazıl yaşıyor yüreklerde her daim
Kalbin inşa işçisi düşüncesiyle kaim
Dokunur ruha zaman dostluğun vefasında
Yüz bin inanmış adam şairin vedasında

**ÖMÜR DEFTERİNDEN
DÜŞTÜ YAPRAKLAR****Hayrettin DURMUŞ**

Saçlarıma bir bir dolarken aklar
Ömür defterinden düştü yapraklar
Sırrımı bölecek kara topraklar
Nazlı yâr yaşımı silecek sanma.
Artık gemileri yaktığın zaman
Çaresiz semaya baktığın zaman
Son kez yolculuğa çıktığın zaman
Dostlar yardımına gelecek sanma.
Gün gelir kesilir insanın canı
Bu dünyada bırakırsın paranı
Sarmak için onulmayan yararı
Tabipleri derman olacak sanma.
Bel bağlama zemherinin yazına
Namertlerin güvenilmez sözüne
Heves etme Nemrutların izine
Dünya kötülere kalacak sanma.
Duyulacak elbet Sur'un nefesi
Açılacak kabirlerin kafesi
"Nefsi nefsi" diye çırpınan sesi
Rabbimden başkası bilecek sanma.

YARIM KÂFİYE

Seyit KILIÇ

Yarım kâfiye genelde “Mısra sonlarındaki redif harici tek ses benzerliğine dayanan kâfiye çeşididir” diye tarif edilmektedir. (Erman Artun, Türk Halk Edebiyatına Giriş, s,93) Bu tarif yapılırken de sesli/sessiz harf ayrımı yapılmamaktadır.

*Bir geliş var!.. Ne mübarek, ne garib âlem bu
Hava boydan boya binlerce hayaletle dolu...* Yahya Kemal Beyatlı

Görüldüğü gibi eğer yukarıdaki tarifi kıstas olarak alırsak bu beyitlerde “u” sesine dayalı yarım kâfiye olduğunu kabul etmek zorunda kalacağız. Çünkü burada bir sese dayalı olan kural gerçekleşmiştir. Bu kâfiye düzeninde kelime yalın halde olup ek almadığı için üzerinde düşünmeye gerek yoktur. Zaten Erman Artun bahsi geçen eserde: “Ender olarak bir ünlü benzeşmesiyle de yarım kâfiye yapılır. Fakat bu kusur sayılır.” (Erman Artun, Türk Halk Edebiyatına Giriş, s,93) Diyerek bu tür uyakların yarım kâfiye sayılabileceğini, ancak bunun şiirde kusur olacağını beyan etmiştir.

Yarım kâfiye üzerinde değişik örneklerimizi vermeye çalışalım...

*Elâ gözlerine kurban olduğum
Yüzüne bakmaya doyamadım ben
İbret için gelmiş derler cihana
Noktadır benlerin sayamadım ben... (Âşık Ömer)*

Yukarıdaki koşmanın 2. ve 4. mısralarında yukarıdaki kuralımıza göre yarım uyak vardır. Bu uyakların ana sesi redif olarak kabul ettiğimiz ek ve kelimeler hariç “y” sesidir. Bu konuda bir şüphe yoktur. Eskiden bu ana harfe “revî” derlerdi Revî: Kâfiyelerin temel harfidir. Uyakları oluşturan benzer seslerin son ve ana harfine revî denir. Genellikle de kelimelerin sonunda bulunan bir sessiz harftir. Kullanılan redifler aynı anlamı muhtevî takılardan ibaretse bunda bir sorun kalmamaktadır. Ancak eğer orada “do-y/amadı-m ve sa-y/amadı-n gibi görevleri ayrı olan ekler kullanılırsa kâfiyenin asıl harfi sona kaymış “m” ve “n” seslerinden teşekkül eden aliterasyonlu bir kelime elde edilmiş olur. Bu da onların kâfiye şemâsını bozar.

Aktım
Çektin
Yaktın

Kelimelerinde olduğu gibi... Çektin, yaktın kelimelerindeki kafiye'nin asıl sesini “k” harfi oluşturmaktadır. İşte bu revî harfinden sonra gelen-tın ekleri aynı görevi yaptıkları için rediftir. Ancak A-k-tım kelimesinde geçmiş zaman 1. Şahıs eki olduğu için redif olmaktan çıkmıştır. O zaman burada yarım kâfiye yoktur. Revî harfi ise “aktım” kelimesinde “m” sesi olmuştur. Burada sadece yine şiirin ahengi ile alakalı olan “k ve t” harfleri ile aliterasyon meydana gelmiştir.

Kâfiye konusunda diğer vuzuha kavuşturulması gereken bir konu ise şudur. Buna bazı şiir yazan kimselerin dörtlüklerinde rastlamak mümkündür.

Va-r-sın
Ve-r-sen
Vu-r-sun

Bu tür uyakların revî harfi “r” sesi olarak bilinmektedir. Va-r-sın, vu-r-sun kelimelerinde revî harfi “r” iken ver-sen kelimesinde ise asıl kâfiye harfi “n” sesi olmaktadır. Çünkü burada sona gelen redif olarak kullanılan eklerin görevleri değişiktir. Var-sın, vur-sun kelimelerinde -sın, -sun ekleri emir kipinde 3. Şahıs ekidir. Oysa ver-sen kelimesindeki ek ise dilek/şart kipi 2. Şahıs ekidir. O zaman buradaki “ver-sen” kelimesindeki revî “n” sesidir.

Burada şöyle denilebilir, diğer kelimelerde “n” sesi ile bittiği ve revî harfi de “n” olduğuna göre o zaman bu üç kelime arasında yarım uyak vardır. Evet, yukarıdaki tarifi temel olarak aldığımız zaman bu tür kelimeler arasında uyak vardır. Ancak birden çok heceden meydana gelen bu tür kelimelerde böyle tek bir ses ile kâfiye yapmak ne kadar sanatkârane bir üsluptur orası tartışılır.

Ben bu tür kâfiyeyi hoş görmüyor ve şiiri zayıflatan bir unsur olarak düşünüyorum. Daha önce bazı yazılarımızda düşünülmesi için vermiş olduğumuz “kar-verir” örneğinde olduğu gibi...

Bu izahatımızda yukarıdaki yarım kâfiye tarifine ters düşecek bir şey yoktur. Her iki kelime de -“var ve verir” kelimelerinden bahsediyorum- “r” sesi ile bittiğine göre yarım kâfiye vardır deriz. Bu tür uyakları sadece yukarıdaki tarife göre yapanlar şunu bilmeli ki her ne kadar böyle uyaklar bu tarife girse de hatadan ve kusurdan salim değildir.

*“Ferhat Şirin için dağları deşti
Âşık maşuk için derde bulaştı
Mecnun Leylâ için çöllere düştü
Kerem’e Aslı’nın közü başkadır”... Kul Mustafa*

Buradaki kâfiye yapısının revî harfi “ş”dir. -ti, -tı, -tü ekleri rediftir. Deş, bulaş ve düş kelimeleri kök hâlinindedirler. Bulaş iki heceli bir fiildir. Bu şekli ile kök hâlinde olup son hecesi olan -aş ek değil kelimenin kendi gövdesindedir. (Not: Zannımca bu kelime belki Eski Türkçedeki “bulga-mak” kelimesi ile yakından alakalıdır. Nihayetinde bulamakta her hangi bir şeyi katıp karıştırmak, lekelemek, kirletmek, bulaşık duruma getirmek mânâsındadır. Bu yüzden kelimenin kökü “bulga” olup sonradan “g” konsonantı düşmüş; “ş” ekiyse kalıplaşarak kalmış olabilir. “Suyu bulandırma” kelimesinde aynı mânâ olmasa da yakın bir ilgi vardır. Fakat bulaşmak ile bulamak; bulaşık ile bulanık arasındaki yakın mânâ beni bu kelimelerin aynı olması gerektiğini düşünmeye sevk etti.)

Bu örneklerden sonra söyleyeceğimiz sözleri şöylece toparlayabiliriz. Eğer kâfiye olarak kullanılan kelimeler tek heceli ve almış olduğu ekler aynı görevde kullanılan ekler ise bu tür kelimelerin yarım kâfiye olmasında şüphe yoktur. Meselâ:

*“Yeşil ördek gibi daldım göllere
Sen düşürdün beni dilden dillere
Başım alıp gidem gurbet ellere
Ne sen beni unut ne de ben seni...”*

Misalinde olduğu gibi kelimelerin kökleri tek hece üzerine bina edilmiş ve ekler aynı mânâda kullanılarak rediflerle kelimeye bir zenginlik katılmıştır. Bir de yine tek hece olarak kullanılıp redifleri ayrı kelimelerden teşekkül eden mısraların oluşturduğu kâfiyeler vardır:

*“...
Karac’oğlan her sözleri bal gibi
Geydiği başına vala, al gibi
Sevdiğim karakaşlı gonca gül gibi
Kokar dilber beni mecnun eyledi...”*

Bu dörtlükte görüldüğü gibi “l” sesi revî olmak üzere bal, al, gül kelimeleri kök halinde yarım kâfiye “gibi” benzetme edatı ise redif olarak kullanılmıştır.

*“Geceleyn bir ses böler uykumu
İçim ürpermeyle dolar: -Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu
Âşıktyım beni çağırın sesin...” (Ahmet Kutsi Tecer)*

Bu şiirde de görüldüğü gibi 1. ve 3. dizlerin kâfiyelerinin ana/revî sesi “u”dur. Ancak bu tür uyaklar yukarıda da beyan ettiğimiz gibi sanat açısından şiiri zayıflatmaktadır.

Şiirin dilimizdeki türkü olduğunu bildiğimize göre kulağımıza hoş gelecek bir nağme olması gerekmektedir. Bu tür uyaklar şiirde bir kusurdur. Şiirin formunu zayıflatan ana etkenlerdendir.

*“...
Dostun bahçesine yad eller dolmuş
Gülünü toplarken fidanı kırmış
Şunda bir kötünün koyununa girmiş
Şu benim sevmeğe kıyamadığım...” Karac’oğlan*

MAHREM-İ ESRAR**Mehmet DURMAZ**

Kendimi yorumlasam hep özge insan çıkar
İnsem derinlerime bir derd-i nihan çıkar

İçimdeki çöllerde vahasız dolaşırım
Sükût ektim boşluğa bir suskun lisan çıkar

Kays dönüşmez Mecnun'a bin Leyla'yı tanısa
Saki'nin gam kadehi illaki noksan çıkar

Çölün yitmiş anlamı Mecnun vuslat peşinde
Hani nerde o Leyla zehrinden derman çıkar

Ferhat değilsen dostum deşip durma dağımı
Kalbin derinlerinde bir deli volkan çıkar

Aşk derer başak başak insan denen ekini
Nice kıraç tarladan bir ulu harman çıkar

Rotanı çizen aşksa menzilin Mecnunluktur
Demir alınca gemi bir bahr-ı umman çıkar

Közde eriyip gider gerçek aşığın kalbi
Ne feryat figan olur ne de bir duman çıkar

Karın buzun sevdası eriyip ırmak olmak
Kış gider bahar gelir bir başka zaman çıkar

Toprağa düşen tohum çürüyüp çatlar bir gün
Kırılır can kabuğu can içinde can çıkar